[2022] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 166

ਸੰਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ @ ਮੁੰਨਾ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ
ਬਨਾਮ
ਰਾਜ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 871 ਦੀ 2021)
ਅਗਸਤ 30, 2022

[ਇੰਦਿਰਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਮਣੀਅਨ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਇਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸਿਜ਼ ਐਕਟ, 1985 – ਧਾਰਾਵਾਂ 20(b)(ii)(C), 54 ਧਾਰਾ 54 ਅਧੀਨ ਮਾਨਤਾ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 20(b)(ii)(C) ਅਧੀਨ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਪੀਡਬਲਿਊ-7-ਡੀਐਸਪੀ (ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਅਤੇ ਆਈਓ ਦੋਵੇਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ – ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਆਈ.ਓ. ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਵਜੋਂ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿਰਫ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤਾ – ਪਰ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਆਏ – ਇਸ ਲਈ, ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ – ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 54 ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਉਤਪੰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋਝ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੱਸੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ – ਪਰ ਜਦੋਂ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮੌਲਿਕ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹੀ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ ਜੋ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਇਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸਿਜ਼ ਐਕਟ, 1985 – ਸਬੂਤ – ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹ, ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ – ਫੈਸਲਾ: ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ – ਨਾਲ ਹੀ, ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬਰੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ – ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਪਏ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਣ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਪਏ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਕਨਵਿੰਸਿੰਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ

ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਵਾਹ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ – ਜੇਕਰ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਛਿੱਦ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਬਾਰੇ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਡਿੱਗ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਗ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਵੀ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਚੁਣਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਸੰਸਕਰਣ ਜੋ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਹਨ (i) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਤਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅਨਿਆਇਕ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵਜੋਂ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; (ii) ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; (iii) ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬਰੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਰਿਜ਼ਵਾਨ ਖਾਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ (iv) ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 54 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਧਾਰਣਾ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ (i) ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਨੈਲਸਨ ਦੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਕਨਵਿੰਸਿੰਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਛਿੱਦ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਬਾਰੇ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਢਹਿ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਗ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਵੀ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਚੁਣਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਸੰਸਕਰਣ ਜੋ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 17, 18]

ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਸ਼ਾਖਾ ਦਿੱਲੀ) (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 120 : [2020] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 245; ਧਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਾਜ (2010) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 608 : [2010] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1160; ਰਿਜ਼ਵਾਨ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦਾ ਰਾਜ (2020) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 627 : [2020] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 546 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

1.2 ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ (ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਐਸ 1 ਅਤੇ 2) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਕੇ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸੰਭਵ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ। ਦੋਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸਿੰਧੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ 2 ਗਵਾਹ ਸਥਾਨਕ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਕੌਂਸਲਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਰੁਟੀਨ, ਚੱਲ ਰਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੰਚਨਾਮਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਈ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, (i) ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ 16:50 ਵਜੇ ਮਿਲੀ; (ii) ਉਸ ਨੇ ਔਪਚਾਰਿਕਤਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ 17:10 ਵਜੇ; (iii) ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ 17:10 ਵਜੇ ਚੱਲਿਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ 5-7 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ; ਅਤੇ (iv) ਉਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਆਉਣ ਲਈ 40 ਮਿੰਟ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਇਸ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25, 27]

1.3 ਹੋਰ, ਆਈ.ਓ. ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿਰਫ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ, ਦੋਵੇਂ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਦਾਂਤ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ, ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ, ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ (ਏ-2) ਹਰ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਨੂੰ 16:50 ਵਜੇ 31.05.2014 ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਅਜੀਬ ਕਾਰਨ ਲਈ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਨੇ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਹੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦਾ ਚੁਣਾਵ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਨੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਅਨਜਾਣੇ ਵਿੱਚ, (i) ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਸਹਿਮਤੀ ਪੰਚਨਾਮਾ; (ii) ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਖੋਜ ਪੰਚਨਾਮਾ; ਅਤੇ (iii) ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਕਵਰੀ ਪੰਚਨਾਮਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿ, (i) ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, (ii) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.; ਅਤੇ (iii) ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੇ

ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਫਸਾਇਆ, ਪਰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰਿਕਵਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਕਾਰ ਵਿ ਇੱਕੋ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨਾ।

1.4 ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਉਤਪੰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋਝ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਸਿਫ਼ਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਵੇਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਰਿਕਵਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਪਲ ਸਭ ਤੋਂ ਮੌਲਿਕ ਪਹਿਲੂ, ਭਾਵ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ, 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹੀ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ। [ਪੈਰਾ 33A, 34]

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜ (2010) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 746 : [2010] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 785; ਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ (2018) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 570; ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2019) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 473 : [2019] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 520 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 871 ਦਾ 2021.

ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 01.10.2019 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 790 ਦਾ 2017.

ਸੋਮਨਾਥ ਪਾਧਾਨ, ਅਭਾਸ ਪਰਿਮਲ, ਅਸ਼ੋਕ ਆਨੰਦ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਆਕਾਸ਼ ਕਪਾਡੇ, ਮੁਕੁਲ ਦੇਵ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੁਜਾਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਮੁਨੀ ਮਿਸ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ.

ਸੌਰਵ ਰਾਯ, ਡਿ. ਏ. ਜੀ., ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰਬੁਧ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ, ਦੇਵਿਕਾ ਖੰਨਾ ਮਿਸ, ਵੀ. ਡੀ. ਖੰਨਾ ਮਿਸਿਜ਼ ਵੀ.ਐਮ.ਜ਼ੈਡ ਚੈਂਬਰਜ਼ ਲਈ ਵਕੀਲ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬ੍ਰਮਾਨੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਇਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸਿਜ਼ ਐਕਟ, 1985 (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 20(b)(ii)(C) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਸਮੇਤ, ਜਿਸਨੂੰ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ।

2. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਸੋਮਨਾਥ ਪਾਧਾਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਡਿਪਟੀ ਏ.ਜੀ. ਸ੍ਰੀ ਸੌਰਵ ਰਾਯ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

3. ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 31.05.2014 ਨੂੰ, ਚਕਰਭਾਤਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਅਫ਼ਸਰ (ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਦੋਸਤ ਰੀਨਾ ਦਾਸ, ਇੱਕ ਕਾਰ ਦੇ ਡਿੱਕੀ ਵਿੱਚ ਗਾਂਜਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਸੀ.ਜੀ-04ਐਚ.ਏ-4850 ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਇਪੁਰ ਤੋਂ ਪੇਂਡਰਾ ਰੋਡ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ; ਕਿ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਨੇ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਜਨਾਮਚਾ ਸਾਨਹਾ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ, ਮੁਖਬਿਰ ਸੂਚਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ, ਉਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਕੀਤਾ, ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਗਏ, ਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੀ, ਇੱਕ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰ ਦੀ ਡਿੱਕੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਬੈਗਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ 47.370 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਗਾਂਜਾ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ; ਕਿ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਤੌਲਣ ਅਤੇ ਪੰਚਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਨੇ ਤਿੰਨੋਂ ਬੈਗਾਂ ਤੋਂ ਨਮੂਨੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ

('ਐਫ.ਐਸ.ਐਲ.' ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ) ਭੇਜੇ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ ਉੱਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਰੀਨਾ ਦਾਸ ਖਿਲਾਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20(b) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ।

4. ਅਭਿਯੋਗ ਪੱਖ ਨੇ ਸੱਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਦੋ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵਜੋਂ CWs 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ।

5. 10.05.2017 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20(b)(ii)(C) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਅਤੇ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀ ਰੀਨਾ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

6. ਰਾਜ ਨੇ ਰੀਨਾ ਦਾਸ ਦੀ ਬਰੀਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ A-2 ਸੀ। ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ 01.10.2019 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, A-1 ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਦੋਸ਼ ਭੁਗਤੇ ਹਨ, ਉੱਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਸਟਰ ਐਨ.ਐਲ. ਧ੍ਰੁਲਬਾਰੇ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ('ਆਈ.ਓ.' ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ) ਦੋਵੇਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ PW-7 ਵਜੋਂ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ PW-7 ਨੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 43 ਅਤੇ 49 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਡੋਲ ਰਹੀ।

8. ਹਾਲਾਂਕਿ PW-7 ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਦੋ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ CW-1 ਅਤੇ CW-2 ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਦੋ ਗਵਾਹ ਪੂਰੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ PW-7 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

9. ਫਿਰ ਵੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ PW-7 ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਦੀ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਵੀ ਉਚਿਤ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ।

10. ਪਰ, ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰੀਨਾ ਦਾਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, (i) ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੈਨਿਕ ਰਜਿਸਟਰ ਆਫ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ ਪੀ-12 ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਮੈਮੋ ਵਿੱਚ ਏ-2 ਦਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਸੀ, ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ; (ii) ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਏ-2 ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ; ਅਤੇ (iii) ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਏ-2 ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ।

11. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਰਾਜ ਨੇ ਏ-2 ਦੀ ਬਰੀਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਜਿਰਹ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅਡੋਲ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਖੀ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜੋ ਪੀਡਬਲਿਊਜ਼ 3 ਅਤੇ 4 ਵਜੋਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 42 ਅਤੇ 57 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸਬੰਧੀ ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਚੁੱਕੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਫਐਸਐਲ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੀ ਸਮਰੱਥ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

12. ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਮਾਨ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ

ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, (i) ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਈ.ਓ. ਇੱਕੋ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ; (ii) ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਮਤਾਂ CW-1 ਅਤੇ CW-2 ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਬਿਨਾਂ ਸਮਰਥਨ ਦੇ ਰਹਿ ਗਈ; (iii) ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਗਾਂਜਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਦੀ ਬਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ, ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੀ ਉਸੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ; ਅਤੇ (iv) ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਹਰਿਆਣਾ1SUPERSCRIPT ਅਤੇ ਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ2SUPERSCRIPT. 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

13. ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਬਾਰੇ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਰੀ ਭਰੋਸਾ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਿਆ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰਕ ਚੁੱਕੇ:- ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ

ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਛੱਡਛਾੜਾਂ ਹਨ;NONE

ਉਸ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।NONE

ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਾਹਨ ਦੀ ਫੋਟੋ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਈਮ ਨੰਬਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ;NONE

ਉਹ CWs ਯਾਨੀ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਅਣਜਾਣਤਾ ਜਤਾਈ;NONE

ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਮੈਮੋ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਈਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਮੋਹਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ;NONE

ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਾਹਨ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਖਾਮੀ ਹੈ;NONE

ਰੀਨਾ ਦਾਸ (ਏ-2) ਨੂੰ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਕੇ, ਰੀਨਾ ਦਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਪੱਤਰ, ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਮੈਮੋ, ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੀ ਮੈਮੋ, ਜ਼ਬਤੀ/ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੀ ਮੈਮੋ, ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਮੈਮੋ, ਤੌਲ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੈਮੋ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਤੌਲ ਦੀ ਮੈਮੋ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਨਮੂਨਾ ਤੌਲ ਦੀ ਮੈਮੋ ਆਦਿ।NONE

ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਔਰਤ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇNONE

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।NONE

14. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਲਕ ਨਾਮਤਾਰ, ਭੂਮਿਕਾ ਪਟੇਲ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-4) ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਕਾਰ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਮਹੱਤਵ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਪਟ ਰਹੇ ਹਾਂ।

15. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਉਪ ਮਹਾਧਿਵਕਤਾ ਵੱਲੋਂ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ:- ■ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਸ਼ਾਖਾ ਦਿੱਲੀ) ਵਿੱਚ

ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੁਖਤਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ;

■ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਦੀ ਘਾਟ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ;

■ ਇਸੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਜ਼ਵਾਨ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣਾ, ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ;

■ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੇਵਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਾਹਨ ਜਾਂ ਥਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ;

■ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਕਵਰੀ ਕਾਰ ਦੇ ਬੂਟ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਧਾਰਾ 50 ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤੀ ਵੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ;

■ ਕਿ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੁਣ ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦਿਤ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ;

■ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਧਾਰਾ 54 ਅਧੀਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਮਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 54 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ; ਅਤੇ

■ ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

16. ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਸਮੇਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

17. ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਹਨ, (i) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਹੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਹੋਣਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅਨਿਆਇਆ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵਜੋਂ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; (ii) ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; (iii) ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਜ਼ਵਾਨ ਖਾਨ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ (iv) ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਸਨ, ਧਾਰਾ 54 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

18. ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ — (i) ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸਵੈ-ਸਾਖੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਪਏ; ਅਤੇ (ii) ਸਵੈ-ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਣ ਨੂੰ ਨੈਲਸਨ ਦੀ ਅੱਖ ਮਾਰਨੀ ਪਏ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਕਨਵਿੰਸਿੰਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਵੈ-ਗਵਾਹ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਛੇਦ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਇੱਕ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਢਹਿ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਵੈ-ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸਾਖੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਗ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਸਵੈ-ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਵੀ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਚੁਣਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਕੀ ਸਵੈ-ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਰਜਨ ਜੋ

ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

19. ਆਉ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੇਖੀਏ ਕਿ PW-7 ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। PW-7 ਦੀ ਗਵਾਹੀ (ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ) ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ, ਜਿੱਥੇ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

“(5) ਮੈਨੂੰ 31.05.2014 ਨੂੰ 16.50 ਵਜੇ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਇੱਕ ਚਾਂਦੀ ਰੰਗ ਦੀ ਹੁੰਡਈ ਵਰਨਾ ਕਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਸੀ.ਜੀ.-04-ਐਚ.ਏ.-4850 ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਸੰਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ @ ਮੁੰਨਾ ਸਿੰਘ ਨਿਵਾਸੀ ਕਬੀਰ ਨਗਰ, ਰਾਇਪੁਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਮਿੱਤਰ ਨਾਮਤ ਰੀਨਾ ਦਾਸ @ ਮਨਾਲੀ ਦਾਸ ਨਿਵਾਸੀ ਕਬੀਰ ਨਗਰ, ਰਾਇਪੁਰ ਨੇ ਰਾਇਪੁਰ ਤੋਂ ਪੇਂਡਰਾ ਰੋਡ ਵੱਲ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਭੰਗ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਰ ਦੇ ਟਰੱਕ (ਡਿੱਕੀ) ਵਿੱਚ, ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਜੋ ਪੰਡਿੱਦੀਹਾ ਬਾਈਪਾਸ ਰੋਡ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਗੇ। ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਟੇਸ਼ਨ ਡਾਇਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ.1283 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ, ਮੈਂ ਡੈਲੀ ਰਜਿਸਟਰ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਡੈਲੀ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ.1283 ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-12 ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-12 “ਸੀ: ਮੈਂ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹੂ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੂਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਮੈਮੋ (ਪੰਚਨਾਮਾ) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਮੈਮੋ (ਪੰਚਨਾਮਾ) ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-13 ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਏ ਤੋਂ ਏ ਭਾਗਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ। ਮੈਂ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੀ। ਗਵਾਹ ਸੁਨੀਲ ਮਲਧਾਨੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨੋਟਿਸ ਜੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸੀ-14 ਹੈ, ਜਿਥੇ ਮੇਰੇ ਬੀ ਤੋਂ ਬੀ ਭਾਗਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਫਿਰਤੂਰਾਮ ਬਨਵਾਰੇ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ/ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਭੇਜੀ ਗਈ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸੀ-1 ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ, ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਬੀ ਤੋਂ ਬੀ ਭਾਗਾਂ 'ਤੇ ਹਨ।

xxx

xxx

xxx

7. ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਖੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ.1286 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਯਾਨੀ 17.10 ਘੰਟੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੰਬਰ.444, 672 ਅਤੇ ਔਰਤ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੰਬਰ.981 ਨਾਲ ਬਾਈਪਾਸ ਰੋਡ ਤਿਵਾਰੀਪਾਰਾ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਾਹਨ ਨਾਲ ਬੈਰੀਕੇਡਿੰਗ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੇ। ਪੁਲਿਸ ਸਹਾਇਕ ਕੇਂਦਰ, ਸਾਕਰੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨਾਮਤ ਏ.ਐਸ.ਆਈ., ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਮਤ ਕੱਟੀ ਸੁਨੀਲ ਕਲਵਾਨੀ ਅਤੇ ਫਿਰਤੂਰਾਮ ਬਨਵਾਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ.1286 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P-17 ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P-17 “ਸੀ” ਹੈ।

8. ਮੈਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਮਤ ਸੁਨੀਲ ਮਲਧਾਨੀ ਅਤੇ ਫਿਰਤੂਰਾਮ ਬੰਜਾਰੇ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 50 ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮੈਮੋ (ਪੰਚਨਾਮਾ) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸੀ-2 ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ, ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਸੀ ਤੋਂ ਸੀ ਭਾਗਾਂ 'ਤੇ ਹਨ।

9. ਸੰਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰ ਦੀ ਡਿੱਕੀ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਪਲਾਸਟਿਕ ਬੈਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਟਰਾਬੈਂਡ ਪਦਾਰਥ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਐਕਸ ਸੀ 5 ਹੈ ਜਿਥੇ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਡੀ ਤੋਂ ਡੀ ਭਾਗ 'ਤੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਾਰ ਦੀ ਡਿੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਬੈਗਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੀਲ ਮਲਧਾਨੀ ਫਿਰਤੂਰਾਮ ਬਨਵਾਨੇ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸੀਵਣਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਿਆ।”

20. ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ, PW-7 ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ:

“(22) ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਹ ਚਕਰਭਾਟਾ ਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਇਹ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟਿਸ ਕਿਸ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟਿਸ 17.15 ਘੰਟੇ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਸਨ।

xxx xxx xxx

(24) ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਨੀਲ ਮਲਧਾਨੀ ਅਤੇ ਫਿਰਤੂ ਬਨਵਾਰੇ ਦੇ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਚੁੱਪ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਮੈਮੋ 'ਤੇ, ਜੋ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਸਤਖਤ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਏ ਗਏ ਸਨ।

xxx xxx xxx

(29) ਮੈਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਮੈਮੋ ਐਕਸਿਬਿਟ ਸੀ-7 'ਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

xxx xxx xxx

(38) ਇਹ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਅਕਸਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ, ਮੈਂ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਨੀਲ ਮਲਧਾਨੀ ਅਤੇ ਫਿਰਤੂ ਬਨਵਾਰੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਸਬੰਧੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਨੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾਏ।”

21. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਿਹਾ, ਹੁਣ ਆਓ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ। ਸ੍ਰੀ ਫਿਰਤੂਰਾਮ ਬਨਵਾਰੇ ਨੂੰ ਸੀਡਬਲਿਊ-1 ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: "1. ਮੈਂ ਸੁਨੀਲ ਮਲਘਾਨੀ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਮਲਘਾਨੀ ਦੋਵੇਂ ਬੋਦਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

2. ਮੈਨੂੰ 2014 ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਗਾਂਜੇ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁਖਬਿਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚਕਰਬਾਥਾ ਵਲੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ-ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਪੈਂਡੀਦੀਹ ਬਾਈ ਪਾਸ ਰੋਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰੋਕੀ, ਮੈਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰ ਤੋਂ ਗਾਂਜਾ ਕਦੇ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਗਾਂਜੇ ਦੇ ਵਜਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

3. 2014 ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕੁਝ ਸਿੰਧੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਸੰਬੰਧੀ ਪੁਲਿਸ-ਸਟੇਸ਼ਨ ਚਕਰਬਾਥਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਲਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਿਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸੀ.1, ਸੀ.2, ਸੀ.3, ਸੀ.4, ਸੀ.5, ਸੀ.6, ਸੀ.7, ਸੀ.8, ਸੀ.9, ਸੀ.10 ਜੋ ਕਿ ਤਿੰਨ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਸੀ.11 ਦੇ ਭਾਗ ਏ ਤੋਂ ਏ, ਸੀ.12, ਸੀ.13 ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ। ਐਕਸ.ਪੀ/9 ਦੇ ਭਾਗ ਬੀ ਤੋਂ ਬੀ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੇਰਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆ।

//ਸ਼੍ਰੀ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ, ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਲਈ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ//

4. ਮੈਂ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕੌਂਸਲਰ ਹਾਂ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ ਬੋਦਰੀ ਦਾ ਦੋ ਵਾਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ ਕੌਂਸਲਰ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੌਂਸਲਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗਵਾਹ ਆਪ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ 31.05.2014 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 17.00 ਵਜੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁਲਿਸ-ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਗਵਾਹ ਆਪ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਧੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪੁਲਿਸ-ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਸੁਨੀਲ ਮਘਲਾਨੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ

XXX

7. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਵਜ਼ਨ ਪੰਚਨਾਮਾ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਗਾਂਜਾ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਮਲਘਾਨੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਤੌਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਬੈਗ ਵਿੱਚ 20 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ, ਦੂਜੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚ 20 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚ 07 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।"

22. ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਮਲਘਾਨੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ CW-2 ਵਜੋਂ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ, ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"1. ਮੈਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਲ 2014 ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਬੋਦਰੀ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ 7 ਦਾ ਕੌਂਸਲਰ ਸੀ। ਅੱਧੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਅਤੇ ਫਿਰਤੁਰਾਮ ਬਨਵਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚਕਰਭਾਤਾ ਗਏ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉੱਥੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਗਏ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ 4-5 ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਲਏ। ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਫੜੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

2. ਸੈਕਸ਼ਨ 160 ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਭਾਗ A ਤੋਂ A ਤੱਕ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ Ex.P/14 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਗ B ਤੋਂ B ਤੱਕ C.2, C.3, C.4, C.5, C.6, C.7, C.8, C.9, C.10, C.11, C.12, C.13 ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ।

//ਸ਼੍ਰੀ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ, ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਲਈ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ//

3. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਤੇ ਫਿਰਤੁਰਾਮ ਬਨਵਾਰੇ 31.05.2014 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5.00 ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚਕਰਭਾਤ ਗਏ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚਕਰਭਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਗਾਂਜਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਅਤੇ ਫਿਰਤੁਰਾਮ ਬਨਵਾਰੇ ਪੈਂਡਰੀਧ ਬਾਈਪਾਸ ਰੋਡ 'ਤੇ ਗਏ ਸੀ।

4. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸੰਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰ ਨੰਬਰ C.G.04 H.A. 4850 ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ... ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਬੈਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੋਵਿਜ੍ਞਾਨਕ ਗਾਂਜਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪੰਚਨਾਮਾ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।"

23. CWs 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਜਨਤਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਨੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ CW-1 ਨੇ ਜਨਤਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਕਾਰਿਆ:

“10. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਗਵਾਹ ਆਪ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ।”

24. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, CW-2 ਨੇ ਜਨਤਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਦੱਸਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

“4. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੈਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ।

//ਸ੍ਰੀ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ, ਜਨਤਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਵੱਲੋਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਣ//

5. ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਖਾਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਲਏ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।”

25. ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਜੋ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਨਕਾਰਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸੰਭਵ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ PW-7 ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਦੋਨੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੰਧੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਦੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦ ਸਬੰਧੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ 2 ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਕੌਂਸਲਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਜਨਤਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਨੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਣ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਰੁਟੀਨ, ਚੱਲ ਰਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।

26. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਨ:-

ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ 31.05.2014 ਨੂੰ 16:50 ਵਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ;NONE

ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ ਉੱਤੇ, ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-5 ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਔਪਚਾਰਿਕਤਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 17:10 ਵਜੇ, ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ;NONE

ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 17:10 ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਲਗਭਗ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਹੈ;NONE

ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਮਲਘਾਨੀ ਅਤੇ ਫਿਰੁਤੁਰਾਮ ਬਨਵਾਰੇ ਦੇ ਘਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਸਨ;NONE

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 24 ਵਿੱਚ

ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਿਊ-7) ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਗਿਆ;NONE

ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 25 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਲਗਭਗ 5-7 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਅਨੁਸਾਰ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਲਗਭਗ 7-8 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ। ਅਤੇ

ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ 40 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ।NONE

27. ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਈ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, (i) ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 16:50 ਵਜੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ; (ii) ਉਸ ਨੇ ਔਪਚਾਰਿਕਤਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ 17:10 ਵਜੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ; (iii) ਉਹ 17:10 ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ 5-7 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ; ਅਤੇ (iv) ਉਸਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ 40 ਮਿੰਟ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ।

28. ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਂ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਹੈ।

29. ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸੀ-1 ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਹੈ ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਫਿਰੂਤੁਰਾਮ ਬਨਵਾਰੇ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 17:10 ਵਜੇ, ਉਥੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਥਾਂ ਨਾਮਲੇ, "ਸਾਇਦਾ ਤਿਵਾਰੀ ਪਾਰਾ ਬਾਈ-ਪਾਸ ਮੁੱਖ ਸੜਕ" 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 17:10 ਵਜੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਗਵਾਹ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੇ ਲਈ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਗਵਾਹ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ 17:10 ਵਜੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ।

30. ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸੀ-2 ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1) 'ਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਅਧੀਨ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਨੋਟਿਸ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸਮਾਂ 18:00 ਵਜੇ ਹੈ। ਇਸ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਗੈਜ਼ੇਟਿਡ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸੀ-3 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪੰਚਨਾਮਾ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਚਨਾਮਾ ਵਿੱਚ ਸੁਨੀਲ ਮਲਘਾਨੀ ਅਤੇ ਫਿਰੂਤੁਰਾਮ ਬਨਵਾਰੇ (ਸੀਡਬਲਿਊਜ਼ 1 ਅਤੇ 2) ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਪੰਚਨਾਮਾ ਜੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸੀ-4 ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਹੈ, ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੀਡਬਲਿਊਜ਼ 1 ਅਤੇ 2 ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

31. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਓ. ਜੋ ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿਰਫ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆਏ।

32. ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਿਦਾਂਤ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ, ਪਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

33. ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ, ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਰੀਨਾ ਦਾਸ (ਏ-2) ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਨੂੰ 31.05.2014 ਨੂੰ 16:50 ਵਜੇ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਰੀਨਾ

ਦਾਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਅਜੀਬ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਨੇ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਹੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਣ ਦਾ ਚੋਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਨਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਅਨਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਅਨਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, (i) ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਸਹਿਮਤੀ ਪੰਚਨਾਮਾ; (ii) ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਪੰਚਨਾਮਾ; ਅਤੇ (iii) ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਕਵਰੀ ਪੰਚਨਾਮਾ। ਇਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ, (i) ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, (ii) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.; ਅਤੇ (iii) ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੇ ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਫਸਾਇਆ, ਪਰ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਸਹ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰਿਕਵਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਕਾਰ ਵਿ

33-A. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਇੱਕ ਧਾਰਣਾ ਉਤਪੰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋਝ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਸਿਫ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਵੇਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਅਧੀਨ ਧਾਰਣਾ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਰਿਕਵਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਪਲ ਸਭ ਤੋਂ ਮੌਲਿਕ ਪਹਿਲੂ, ਭਾਵ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਿਤ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਭ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

34. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰਿਤ ਰਾਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate